

22.4.2024

LAPELY/371/2024

Tornion kaupunki
Suensaarenkatu 4
95400 Tornio
kirjaamo@tornio.fi

Lausuntopyyntö 23.1.2024

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen lausunto Tornion Karhakkamaan tuulivoimahankkeen Natura-arvioinneista

Tornion kaupunki on toimittanut Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 14.12.2023 valmistuneet FCG Finnish Consulting Group:n laatimat Tornion Karhakkamaan tuulivoimapuiston Natura-arvioinnit, yhteensä kolme kappaletta. Tornion kaupunki on pyytänyt Natura-arvioinnista luonnonsuojelulain 35 §:n mukaista lausuntoa. Arvioinnit kohdistuvat kolmeen Suomen Natura 2000-verkostoon lukeutuvaan alueeseen; Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämeeen, Kivimaan lehtojen ja Pisavaaran Natura-alueisiin. Lapin ELY-keskuksen tässä yhteydessä antamassa lausunnossa käsitellään hankkeen vaikutuksia näihin edellä mainittujen Natura-alueiden suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin.

Lapin ELY-keskus on yhteysviranomaisena Karhakkamaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointisuunnitelman lausunnossaan 4.2.2021 edellyttänyt Natura-arviointia Kivimaan lehtojen osalta. Muiden Natura-alueiden osalta on todettu, että niille kohdistuvien vaikutusten vuoksi voi olla tarpeen laatia Natura-arviointi. Kivimaan lehtojen osalta Natura-arviointia on vaadittu, sillä hanke kohdistuu Natura-alueelle ja hankkeesta aiheutuvat vaikutukset Natura-alueeseen ovat mahdollisia, ne kohdistuvat alueen suojeluperusteena oleviin luonnonarvoihin ja ovat luonteeltaan heikentäviä sekä laadultaan mahdollisesti merkittäviä. ELY-keskus katsoo voimajohdon rakentamisen Natura-alueelle lähtökohtaisesti aiheuttavan relevantteja ja ennakoitavissa olevia vaikutuksia, jotka saattavat olla Natura-alueen suojeluperusteita merkittävästi heikentäviä, jonka perusteella Natura-arvioinnin edellyttämisen kriteerit täyttyvät. Lapin ELY-keskus arvioi arvioinnin pohjalta, täyttääkö laadittu arviointi Natura-arvioinnin asianmukaisuuden kriteerit.

Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämeeen, Kivimaan lehtojen ja Pisavaaran Natura-alueet ovat hyväksytty Natura 2000-verkostoon luontodirektiivin mukaisina alueina eli alueiden suojeluperusteena voivat olla luontodirektiivin liitteen I luontotyytit ja liitteen II lajit. Natura-arvioinneista annettavassa lausunnossa käsitellään arviointien asianmukaisuutta ja tuulivoimahankkeen vaikutuksia Natura-alueiden tietolomakkeissa mainittuihin suojeluperusteisiin.

Natura-arvioinneissa esitetyt tiedot

Hankkeen kuvaus

Tuulivoimapuistohanke muodostuu hankealueesta ja tarkasteltavasta sähkönsiirrosta. Hankealue sijoittuu Tornion kunnan alueelle, Ylitornion keskustasta 17 kilometriä kaakkoon ja noin 32 kilometriä Tornion keskustasta pohjoiseen.

22.4.2024

Hankealue rajoittuu pohjoisesta Ylitornion kunnanrajaan. Karhakkamaan tuulivoimapuisto kattaa noin 9140 hehtaarin laajuisen alan.

Tuulivoimapuistoon suunnitellaan enintään 48 uuden tuulivoimalan rakentamista. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja voimalan yksikköteho on noin 6–10 MW. Hankkeen sähkönsiirtoa varten suunnitellaan 400 kV voimajohdon rakentamista tuulivoimapuistosta Petäjäskosken sähköasemalle. Voimajohtoreitti sijoittuu Tornion kaupungin, Tervolan kunnan ja Rovaniemen kaupungin alueille. Voimajohtoreitti sijoittuu pääosin nykyinen Fingridin 400 kV voimajohdon rinnalle.

Hankealueen sisäinen sähkönsiirto toteutetaan maakaapeleilla ja/tai 110 kV voimajohdoilla. Sisäisiä sähköasemia rakennetaan kaksi. Hankkeen ulkoista sähkönsiirtoa varten rakennetaan uusi sähköasema hankealueelle ja voimajohto hankealueelta liittymispisteeseen. Hankealueella tuotettu sähkö on tarkoitus liittää valtakunnanverkkoon Petäjäskosken sähköasemalla. Ulkoista sähkönsiirtoa varten rakennetaan 400 kV voimajohto, jonka pituus on 52 kilometriä. Se sijoitetaan joko nykyisen 400 kV voimajohdon pohjois- (VEA) tai eteläpuolelle (VEB). Sähkönsiirron ratkaisut tarkentuvat hankkeen jatkosuunnittelussa.

Tiedot Natura 2000 -verkostoon kuuluvista alueista

Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämme

Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämmeen Natura-aluetta kuvataan sen tietolomakkeella seuraavasti: "Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämme kuuluu Pohjois-Pohjanmaan reheviin aapasoihin. Kohteeseen kuuluvia lehtoalueita on kolme: Pukinselän lehdot, Ruutanaharjun lehdot ja Kaitaharjun kärhöllehto. Pukinselän lehtoalueen kasvillisuus on hyvin monipuolista ja vaihtelee lehtokorvista kosteisiin GOFi-lehtoihin (metsäkurjenpolvi-käenkaali-mesiangervotyyppejä) sekä tuoreisiin GOMaT- (kurjenpolvikäenkaali-oravanmarjatyyppejä) ja GORT- (metsäkurjenpolvi-käenkaali-lillukkatyyppejä) lehtoihin, jokivarressa myös tulvalehtoihin. Puusto on lehtipuuvaltaista, mutta paikoin kuusikin on runsas. Ruutanaharjun lehtoalueen kasvillisuus vaihtelee rinteen tuoreista GT- (metsäkurjenpolvityyppejä) ja GOMaT-lehdoista painanteiden kosteisiin GOFi-lehtoihin ja lehtokorpiin. Puusto on edustavaa sekametsää, länsiosassa runsaasti myös harmaaleppää. Kaitaharjun kärhöllehtoalueen kasvillisuus on tuoretta lehtoa ja lehtomaista kangasta. Valtapuuna on kuusi. Tärkeä Lapin kolmion soiden- ja lehtojensuojelukohde. Alueella kasvaa mm. vuoriloikkaa, sormisaraa, puna- ja mustakönnänmarjaa, siperiankirjosaraa ja lehto-orvokkia.

Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämmeen Natura-alue on pieneltä osin suojeltu yksityisenä suojelualueena. Valtaosa alueesta kuuluu soidensuojeluohjelmaan ja lisäksi muutama pieni kohde lehtojensuojeluohjelmaan. Suojeluohjelmiin kuuluvat alueet tullaan toteuttamaan luonnonsuojelulain nojalla. Karhuaavan keskiosat eivät kuulu suojeluohjelmiin tai suojelualueisiin.

Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämmeen Natura-alueella vallitsevat erilaiset suot, joista eniten on aapasoi, lettoja, puustoisia soita ja keidassoita. Natura-alueen kokonaispinta-ala on 4890 hehtaaria. Alueen suojelun perusteena ovat yhdeksän luontotyyppiä, jotka ovat Keidassuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, *Cratoneurion*-huurresammallähteet, joissa muodostuu kalkkiliejuusaostumia, Letot,

22.4.2024

Aapasuot, Kasvipeitteiset kalkkikalliot, Boreaaliset luonnonmetsät, Boreaaliset lehdot ja Puustoiset suot.

Luontodirektiivin liitteen II lajeista Natura-alueen suojeluperusteena on kaksi salassa pidettävää lajia, lettosiemenkotilo, lettorikko, lapinleinikki ja kiiltosirppisammal.

Muina tärkeinä kasvi- ja eläinlajeina alueella Natura-tietolomakkeen taulukossa 3.3 mainitaan 19 kasvilajia, yhdeksän sieni- tai jäkälälajia ja kaksi hyönteislajia.

Kivimaan lehdot

Kivimaan lehtojen Natura-aluetta kuvataan sen tietolomakkeella seuraavasti: ”Kivimaan lehtoalueeseen kuuluu kaksi lehtoaluetta. Kasvillisuustyypeistä vallitsevana on tuore GOMaT-lehto (kurjenpolvi-käenkaali-oravanmarjatyyppi), lisänä etenkin pohjoisosassa kosteaa GOFIT-lehtoa (metsäkurjenpolvi-käenkaali-mesiangervotyyppi) sekä lehtokorpea. Puusto on kuusivaltaista sekametsää, lisäpuista runsaimpina harmaaleppä, koivu ja haapa. Tärkeä Lapin kolmion lehtokohde. Alueella kasvaa mm. sormisaraa, punakonnanmarjaa, mustakonnanmarjaa ja lehtomataraa. Uhkana teitten rakentaminen ja metsätalous”

Alueet on suojeltu yksityisenä suojelualueena. Lisäksi ne kuuluvat lehtojensuojeluohjelmaan.

Kivimaan lehtojen Natura-alue koostuu kahdesta erillisestä alueesta Kivimaan mäen rinteellä. Alueen suojelun perusteena on neljä Natura-luontotyyppiä. Pinta-alaltaan suurin määritetty luontotyyppi alueella on boreaaliset lehdot (2,5 hehtaaria) Natura-alueen kokonaispinta-alan ollessa 8,2 hehtaaria. Alueen suojelun perusteena ovat luontotyypit *Cratoneurion*-huurresammallähteet, joissa muodostuu kalkkiliejusaostumia, Letot, Boreaaliset luonnonmetsät ja Boreaaliset lehdot.

Luontodirektiivin liitteen II lajeista Natura-alueen suojeluperusteena ovat kaksi salassa pidettävää lajia. Muita tärkeitä kasvi- tai eläinlajeja ei ole alueelle määritetty.

Pisavaara

Pisavaaran Natura-aluetta kuvataan sen tietolomakkeella seuraavasti: ”Pisavaara kohoaa yli 260 m:n korkeuteen merenpinnasta ulottuen n. 150 metriä ympäristöään korkeammalle. Pisavaaran yläosaa luonnehtivat lakikuusikot, niitä reunustavat muinaisten merten huuhtomat rakkakivikot ja louhikot sekä huippuja erottavat kurut. Näiden alapuolella matalimmilla huipuilla ja rinteillä vallitsevat mänty- ja kuusivaltaiset kangasmetsät, jotka ympäröivät notkelmien pienialaisia lehtoja ja soita. Vaaran reuna-alueilla sijaitsevat laajimmat nevat, letot ja rämeet sekä puistolle ominaiset suurehko purojen halkomat korpialueet. Alueen kallioperä on muodostunut lähinnä prekambrisista kiteisistä liuskeista, jotka pääosin ovat kvartsiittia. Pisavaaran suojelun pääperusteena on ollut edelleen sen erämainen luonne. Se onkin yksi Peräpohjolan luonnontilaisimmista alueista. Tätä luonnontilaa kuvaavat lahopuiden ja kelojen suuri määrä, erikoiset myrskytuhoalueet, muinaisten metsäpalojen jäljet sekä myös pari tuoretta paloaluetta (kylläkin pienialaisia). Em. seikoista johtuen puisto tarjoaa monille hoitometsistä puuttuville eläin-, kasvi- ja sienilajeille edellytykset menestyä. Esim. vanhojen metsien lintulajeja on enemmän kuin missään muualla lähikuntien alueella.”

22.4.2024

Pisavaaran Natura-alue on kokonaisuudessaan suojeltu valtion omistamana luonnonpuistona. Luonnonsuojelulaki on suojelun toteutuskeino koko alueella. Lisäksi pieni alue Pisavaaran Natura-alueen koilliskulmassa kuuluu soidensuojeluohjelmaan.

Pisavaaran Natura-alueen suojelun perusteena on 12 Natura-luontotyyppiä. Pinta-alaltaan suurin määritetty luontotyyppi alueella on boreaaliset luonnonmetsät (3440 hehtaaria) Natura-alueen kokonaispinta-alan ollessa 4891 hehtaaria. Myös puustoisia soita, aapasaita ja silikaattikallioita on paljon. Alueen suojelun perusteena ovat luontotyypit Humuspitoiset järvet ja lammet, Vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa on *Ranunculus fluitans* ja *Callitriche-Batrachium* -kasvillisuutta, Vaihtelumissuot ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, *Cratoneurion*-huurresammallähteet, joissa muodostuu kalkkiliejusaostumia, Letot, Aapasuot, Kasvipeitteiset silikaattikalliot, Boreaaliset luonnonmetsät, Boreaaliset lehdot, Fennoskandian metsäluhdet ja Puustoiset suot.

Luontodirektiivin liitteen II lajeista Natura-alueen suojeluperusteena on kaksi salassa pidettävää lajia, kirjojokikorento, saukko, lettorikko, lahokapo, korpikolva, lapinleinikki ja kiiltosirppisammal.

Muina tärkeinä eläin- ja kasvilajeina tietolomakkeella on mainittu yhdeksän kasvilajia, 21 sieni- ja jäkälälajia ja 21 eläinlajia.

Lähtötiedot

Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämpe

Arvioinnin mukaan arvioinnissa on käytetty lähtötietoina Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämpeen Natura-alueen tietolomaketta, Metsähallituksen biotooppikuvioaineistoa, Lajitietokeskuksen lajihavaintoaineistoa sekä Karhakkamaan tuulivoimahankkeessa laadittuja luontoselvityksiä. Arvioinnin mukaan työssä on huomioitu Euroopan komission tiedonanto 28.9.2021 (Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi, Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet).

Arvioinnissa todetaan, että siinä on tukeuduttu myös arvioinnin tekijöiden asiantuntemukseen suojeluperusteissa mainittujen lajien ja luontotyyppien alueellisesta levinneisyydestä ja edustavuudesta sekä Natura-luontotyypeille ominaisen lajiston levinneisyydestä, ekologiasta ja käyttäytymisestä.

Kivimaan lehdot

Arvioinnin mukaan arvioinnissa on käytetty lähtötietoina Kivimaan lehtojen Natura-alueen tietolomaketta, Metsähallituksen biotooppikuvioaineistoa, Lajitietokeskuksen lajihavaintoaineistoa sekä Karhakkamaan tuulivoimahankkeessa laadittuja luontoselvityksiä. Arvioinnin mukaan työssä on huomioitu Euroopan komission tiedonanto 28.9.2021 (Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi, Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet).

22.4.2024

Arvioinnissa todetaan, että siinä on tukeuduttu myös arvioinnin tekijöiden asiantuntemukseen suojeluperusteissa mainittujen lajien ja luontotyyppien alueellisesta levinneisyydestä ja edustavuudesta sekä Natura-luontotyypeille ominaisen lajiston levinneisyydestä, ekologiasta ja käyttäytymisestä.

Pisavaara

Arvioinnin mukaan arvioinnissa on käytetty lähtötietoina Pisavaaran Natura-alueen tietolomaketta, Metsähallituksen biotooppikuvioaineistoa, Lajitietokeskuksen lajihavaintoaineistoa sekä Karhakkamaan tuulivoimahankkeessa laadittuja luontoselvityksiä. Arvioinnin mukaan työssä on huomioitu Euroopan komission tiedonanto 28.9.2021 (Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi, Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmäohjeet).

Arvioinnissa todetaan, että siinä on tukeuduttu myös arvioinnin tekijöiden asiantuntemukseen suojeluperusteissa mainittujen lajien ja luontotyyppien alueellisesta levinneisyydestä ja edustavuudesta sekä Natura-luontotyypeille ominaisen lajiston levinneisyydestä, ekologiasta ja käyttäytymisestä.

Arvioidut vaikutukset Natura-alueiden suojeluperusteisiin

Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämme

Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämmeen Natura-alue on kaukana Karhakkamaan tuulivoimapuiston alueesta. Etäisyys sinne on noin 35 kilometriä, joten tuulivoimalat eivät vaikuta Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämmeen Natura-alueen suojeluperusteina oleviin luontotyypeihin.

Sähkönsiirtoreitti on 350 (VEA) tai 220 (VEB) metrin päässä Natura-alueelta. Suoraa pinta-alamenetystä tai reunavaikutuksen lisääntymisestä aiheutuvaa vaikutusta ei kohdistu mihinkään suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin. 380 metrin etäisyydellä voimajohdosta on lähimmät suojeluperusteena olevan luontotyypin esiintymät. Suunnitellun sähkölinjan poikki virtaa puro, joka laskee Natura-alueen läpi. Puroon kohdistuvat toimenpiteet vaikuttavat myös sen alajuoksulla oleviin alueisiin, joten suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin saattaa kohdistua vaikutuksia.

Arvioinnin mukaan luontotyyppiin **Keidassuot** ei tule kohdistumaan vaikutuksia, sillä lähimmät keidassuota edustavat luontotyypit sijaitsevat yli viiden kilometrin etäisyydellä suunnitellusta voimajohdosta.

Arvioinnissa todetaan, että alueen biotooppikuviotiedoissa ei esiinny luontotyyppiä **Kasvipeitteiset kalkkikalliot**, joten ei ole tiedossa, missä päin aluetta sellaisia on. Kalkkikallioiden pinta-alaksi on merkitty lomakkeeseen 0,1 hehtaaria. Hankkeesta aiheutuu vähäisiä vaikutuksia vain voimajohdon kanssa risteävään puroon eivätkä kalkkikalliot ole puron uomassa, joten vaikutuksia ei muodostu.

Arvioinnin mukaan lähimmät **Letot** sijaitsevat yli kilometrin päässä sähkönsiirtoreitistä. Pitkän etäisyyden vuoksi vaikutuksia ei kohdistu.

22.4.2024

Luontotyyppi **Aapasuot** on Natura-alueen yleisin luontotyyppi. Lähimmät aapasuot ovat yli kilometrin päässä voimajohdoista. Vaikutuksia ei muodostu.

Voimajohtoa lähimmät **Boreaaliset lehdot** sijaitsevat 630 metrin etäisyydellä voimajohdosta (VEB) puron varrella. Puroon ei arvioida kohdistuvan vähäistä suurempia vaikutuksia. Puron rantojen luontotyyppiin ei kohdistu vaikutuksia.

Voimajohtojen rakentaminen ei vaikuta hankealueen pohjavesioloihin, sillä niiden perustukset ovat pieniä ja alue toimii edelleen pohjaveden muodostumisalueena. Arvioinnin mukaan lähimmät luontotyyppiä **Huurresammallähteet** edustavat kohteet sijaitsevat 2,5 kilometrin etäisyydellä VEB-sähkön siirtovaihtoehdosta. Voimajohdolla ei ole vaikutuksia pohjavesiin eikä Natura-alueen suojeluperusteena oleviin huurresammallähteisiin.

Luontotyypin **Lähteet ja lähdesuot** sijainti Natura-alueella ei ole tiedossa, mutta niiden ei arvioida sijaitsevan voimajohdon kanssa risteävän puron uomassa, joten vaikutuksia ei muodostu.

Lähimmät **Boreaaliset metsät** ovat 380 metrin etäisyydellä voimajohdosta. Fennoskandian boreaalisissa kangasmetsissä reunavaikutus ulottuu tutkimusten mukaan alle 20 metristä enimmillään noin viiteenkymmeneen metriin metsäalueen reunasta (Harper ym. 2015, Moen & Jonsson 2003). Reunavaikutusta ei muodostu. Voimajohdon kanssa risteävään puroon kohdistuvat vaikutukset vähäiset eivät vaikuta boreaaliseen luonnonmetsään, joten vaikutuksia luontotyyppiin ei muodostu.

Sähkön siirtoreittiä lähinnä olevat **Puustoiset suot** ovat 550 metrin etäisyydellä. Hankkeesta voisi kohdistua luontotyyppiin välillisiä vaikutuksia hydrologisten muutoksien ja muuttuneen pintavesivalunnan kautta. Puustoinen suo sijaitsee voimajohdon kanssa risteävän puron rannalla, joten vähäisiä vaikutuksia voi muodostua, mikäli voimajohtorakentamisen yhteydessä puron hydrologiassa tapahtuu muutoksia. Lieventämistoimenpiteillä voidaan välttää muutokset.

Arvioinnin mukaan luontodirektiivin liitteen II lajeista vaikutuksia ei tule kohdistumaan lettosiemenkotiloon, lettorikkoon tai kiiltosirppisammaleeseen, sillä kyseisten lajien elinympäristöihin ei tule kohdistumaan vaikutuksia. Lapinleinikin osalta todetaan, että lajin kasvupaikkoihin voi kohdistua vähäisiä vaikutuksia, mikäli lieventävistä toimista ei huolehdita. Suojeluperusteina oleviin kahteen salassa pidettävään lajiin ei tule kohdistumaan vaikutuksia.

Arvioinnissa todetaan, että yhteisvaikutuksia voi muodostua, sillä Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämeen Natura-alueen pohjoispuolella olevan voimajohtoreitin yhteyteen on suunniteltu sijoitettavaksi usean hankkeen sähkön siirto. Vähäisiä yhteisvaikutuksia tuulivoimahankkeiden sähkön siirrosta voi muodostua, jos kaikkien hankkeiden sähkön siirto toteutetaan erillisillä voimajohdoilla samaan johtokäytävään niin että käytävä levenee huomattavasti kohti Natura-aluetta. Mahdollisia yhteisvaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppiin voi muodostua voimajohtoreittiä lähimpänä olevaan osa-alueeseen voimajohdolta alueelle valuvan puron kautta.

Kivimaan lehdot

22.4.2024

Natura-arvioinnin mukaan Kivimaan lehtojen Natura-alue koostuu kahdesta erillisestä alueesta, joista pohjoinen osa-alue jää sähkönsiirtovaihtoehto VEA:n toteutuessa voimajohdon alle. Vaihtoehdossa VEA olisi suoraa pinta-alavaikutusta Kivimaan lehtojen Natura-alueeseen olisi 1,78 hehtaaria, joka on 22 prosenttia koko Natura-alueen pinta-alasta ja 64 prosenttia Kivimaan lehtojen pohjoisemman osa-alueen pinta-alasta. Vaihtoehdossa VEB suoraa pinta-alavaikutusta ei olisi. Tuulivoimapuiston alue sijoittuu noin 25 kilometrin etäisyydelle Natura-alueesta. VEB:n johtoaukea jää 60 metrin päähän Natura-alueen eteläisestä osasta.

Välilliset vaikutukset esimerkiksi reunavaikutuksen myötä ulottuvat laajemmalle. Kummatkin osa-alueet kärsivät jo nykytilanteessa reunavaikutuksesta, sillä alueiden pohjois- ja eteläreunoilla on taimikkoa lähes Natura-alueen reunaan saakka. Etenkin pohjoisen osa-alueen pohjoisreunalla suojavyöhyke on pieni tai olematon ja sen eteläreuna rajautuu nykyisen voimajohdon johtoalueeseen. Fennoskandian boreaalisissa kangasmetsissä reunavaikutus ulottuu tutkimusten mukaan alle 20 metristä enimmillään noin viiteenkymmeneen metriin metsäalueen reunasta (Harper ym. 2015, Moen & Jonsson 2003). Samaa lukuarvoa voitaneen soveltaa myös muihin puustoihin luontotyyppeihin, joskin soilla myös alueen vesitaloudella on keskeinen rooli. Täten koko Kivimaan Natura-alueen pohjoinen osa-alue jäisi reunavaikutuksen alaiseksi vaihtoehdon VEA toteutuessa.

Natura-alueen kokonaispinta-ala on noin 8,2 hehtaaria, joista suojeluperusteena olevat luontotyypit kattavat noin 6,5 hehtaaria. Muita luontotyyppejä on siis noin 1,7 hehtaaria. Pohjoisen osa-alueen pinta-ala on noin 2,8 hehtaaria, joten suojeluperusteena olevia luontotyyppejä on siellä vähintään 1,1 hehtaaria, todennäköisesti enemmän. Pohjoisen osa-alueen ja sen luontotyyppien osuus koko Natura-alueen pinta-alasta on merkittävä ja siihen kohdistuvat vaikutukset ovat merkittäviä.

Arvioinnissa todetaan luontotyyppin **Huurresammallähteet** osalta, ettei arviointia voida tehdä, koska luontotyyppin tarkka sijainti ei ole tiedossa. Arvioinnissa kuitenkin tuodaan esille, että mikäli lähde sijoittuu johtoalueelle, sen erityispiirteet todennäköisesti menetetään.

Luontotyyppin **Letot** osalta todetaan, että mikäli niitä sijoittuu pohjoisemmalle osa-alueelle, niiden erityispiirteet heikkenevät rakentamisen seurauksena. Luontotyyppin **Boreaaliset luonnonmetsät** osalta todetaan, että luontotyyppiä todennäköisesti sijoittuu pohjoisemmalle osa-alueelle. Tällöin rakentamisen seurauksena metsän piirteet tuhoutuvat ja luontotyyppi kärsii myös reunavaikutuksesta. Luontotyyppin **Boreaaliset lehdot** osalta todetaan, että VEA:n toteutuminen vaikuttaisi merkittävästi etenkin GOFIT-lehtoon alueella sekä suorana pinta-alavaikutuksena että reunavaikutuksen lisääntymisenä. Boreaalisten lehtojen tila heikkenisi merkittävästi.

Arvioinnin mukaan suojeluperusteena olevien kahden salassa pidettävän lajin tarkat esiintymisalueet eivät ole tiedossa. Arvioinnissa todetaan, että mikäli ne esiintyvät Kivimaan lehtojen pohjoisella osa-alueella, niiden esiintymisalueen tuhoutuminen tai merkittävä heikkeneminen reunavaikutuksen myötä voi melko todennäköisesti hävittää lajin tai lajit alueelta.

22.4.2024

Yhteisvaikutusten osalta todetaan, että Kivimaan lehtojen Natura-alueen välittömässä lähiympäristössä ei ole muita tuulivoimahankkeita. Natura-alueesta 2,6 km etäisyydelle sijoittuva Valkiavaaran tuulivoimahankkeen sähkönsiirto on suunniteltu kulkevaksi samaa reittiä kuin Karhakkamaan sähkönsiirto. Martimon tuulivoimahanke sijaitsee 9,6 kilometrin päässä Kivimaan lehtojen Natura-alueelta, mutta toinen sen sähkönsiirron vaihtoehtoista on suunniteltu kulkemaan samaa reittiä kuin Karhakkamaan ja Valkiavaaran sähkö. Smart Windpower Oy on käynnistänyt maaliskuussa 2023 Kolopetäjän-Pirttikangas-Rovovaara-alueella enintään noin 60 tuulivoimalan hankkeen kehittämisen Martimon ja Valkiavaaran eteläpuolelle. Kaikkien hankkeiden toteutuminen johtaisi johtokäytävän merkittävään levenemiseen, joten tarkemmassa suunnittelussa tulee ratkaista voimajohtojen sijoittuminen Natura-alueen kohdalla niin, ettei merkittäviä vaikutuksia muodostu.

Karhakkamaan tuulivoimahankkeella yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa katsotaan **sähkönsiirtovaihtoehdossa VEA olevan merkittäviä vaikutuksia niihin luontoarvoihin, joiden perusteella Kivimaan lehdot on sisällytetty Natura 2000-verkostoon.** Vaihtoehdossa VEB merkittäviä vaikutuksia ei muodostu.

Pisavaara

Natura-arvioinnissa todetaan, että Pisavaaran Natura-alue on kaukana Karhakkamaan tuulivoimapuistosta. Etäisyys sinne on noin 35 kilometriä, joten tuulivoimalat eivät vaikuta Pisavaaran Natura-alueen suojeluperusteina oleviin luontotyypeihin. Sähkönsiirtoreitti on 260 (VEA) tai 390 (VEB) metrin päässä Natura-alueelta.

Suoraa pinta-alamenetystä tai reunavaikutuksen lisääntymisestä aiheutuvaa vaikutusta ei kohdistu mihinkään suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin. Alle viidensadan metrin etäisyydellä sähkönsiirrosta (VEA) on puustoisia soita sekä boreaalista luonnonmetsää. Natura-alueella maaston korkeus nousee verrattuna sähkönsiirtoreittiin, joten alueen hydrologiaan ei tule muutoksia. Etäisyyden ja alueen topografian vuoksi Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin ei kohdistu vaikutuksia.

Natura-arvioinnin johtopäätöksenä on, että luontotyypeihin **Letot, Aapasuot, Kasvipeitteiset silikaattikalliot, Borealiset lehdot, Fennoskandian metsäluhdet, Humuspitoiset järvet ja lammet, Vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa on *Ranunculus fluitantis* ja *Callitricho-Batrachium*-kasvillisuutta, Cratoneurion-huurreksamallähteet, joissa muodostuu kalkkiliejusaostumia, Vaihettumissuot ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, Borealiset luonnonmetsät ja Puustoiset suot** ei tule kohdistumaan vaikutuksia.

Arvioinnissa todetaan luontodirektiivin liitteen II lajien osalta, että Pisavaaran Natura-alueen kaakkoiskulma on lähimmillään 270 metriä voimajohdosta. Maasto viettää Natura-alueelta voimajohdolle päin. Natura-alueelle ei kohdistu suoria elinympäristömuutoksia, jolloin myöskään näillä eläviin suojeluperusteena oleviin kahteen salassa pidettävään lajiin, lettorikkoon, kiiltosirppisammaleeseen, kirjojokikorentoon, saukkoon, lahokapoon, korpikolvaan tai lapinleinikkiin ei tule kohdistumaan vaikutuksia.

22.4.2024

Yhteisvaikutusten osalta on Natura-arvioinnissa todettu, että Pisavaaran Natura-alueen eteläpuolella olevan voimajohtoreitin yhteyteen on suunniteltu sijoitettavaksi usean hankkeen sähkönsiirto. Martimon tuulivoimahankkeen sähkönsiirtovaihtoehto VEA on suunniteltu samalle paikalle Karhakkamaan sähkönsiirtoreitin kanssa. Valkiavaaran tuulivoimapuiston molemmat sähkönsiirtovaihtoehdot ovat Karhakkamaan tapaan nykyisen voimajohdon rinnalla. Vähäisiä yhteisvaikutuksia tuulivoimahankkeiden sähkönsiirrosta voi muodostua, jos kaikkien hankkeiden sähkönsiirto toteutetaan erillisillä voimajohtoilla samaan johtokäytävään niin että käytävä levenee huomattavasti kohti Natura-aluetta. Mahdollisia yhteisvaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin ei arvioida kuitenkaan muodostuvan, sillä etäisyys Natura-alueen ja voimajohtojen välillä on vähintään reilut sata metriä ja Pisavaaran alue on korkeammalla kuin suunniteltu sähkönsiirto. Voimajohtojen pintavesivaikutukset ovat yleisesti vähäisiä, joten merkittäviä vaikutuksia ei arvioida muodostuvan senkään vuoksi.

Lapin ELY-keskuksen lausunto

Yleisesti

Arvioinneissa on riittävällä tarkkuudella esitetty hankkeen kuvaus. Kuitenkin hankkeen kuvauksen yhteydessä olisi ollut perusteltua keskittyä tarkemmin voimajohdon kuvaamiseen. Varsinaisen tuulivoimaloiden alueen laajempi kuvaaminen ei ole tarkoituksenmukaista silloin kun on selvää, ettei siitä ole mahdollista aiheutua vaikutuksia tarkasteltavina oleviin Natura-alueisiin.

Käytettyjen lähtöaineistojen määrä on arvioinneissa suppeahko. Arviointien kannalta suurimmat puutteet ovat lähtötietojen ajantasaisuudessa ja toisaalta siinä, ettei maastonselvityksiä ole arvioinnin perusteella lainkaan kohdennettu edes niille Natura-alueiden osille, joihin hankkeesta voisi kohdistua vaikutuksia. Tästä johtuen ELY-keskukselle jääkin epäselväksi, miksi Karhakkamaan luontoselvitykset on mainittu osana käytettyä aineistoa, jos näin ei ole. Lisäksi ELY-keskus toteaa, että Natura-tietolomakkeista on saatavilla ajantasaisin versio salassa pidettävien lajien kera esimerkiksi pyytämällä se alueellisesta ELY-keskuksesta. Asianmukaisten Natura-arviointien tulee perustua ajantasaisiin ja tarkkoihin lähtötietoihin, ja arviointien perusteella tiedot eivät ole olleet ajantasaisia tai tarkkoja.

Arvioinneissa on monin paikoin keskitytty kuvailemaan vain lähimmän sähkönsiirron vaihtoehdon vaikutuksia, vaikka esimerkiksi Kivimaan lehtojen osalta olisi ollut perusteltua käsitellä tarkemmin myös vaihtoehtoa B. Arvioinnissa tulisi tuoda perustellen esiin myös, miten johtopäätökseen ”ei kohdistu vaikutuksia”, on arvioinnissa päädytty eikä vain ylimalkaisesti todeta asiaa.

Arvioinneissa on tunnistettu keskeiset vaikutusmekanismiit hyvin. Toisaalta vaikutusmekanismien kuvauksessa tulisi keskittyä ainoastaan sellaisiin vaikutustyyppisiin, joilla tosiasiallisesti voi olla vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin. Näin ollen ei ole tarkoituksenmukaista kuvailla meluvaikutuksia Natura-alueen osalta, jossa suojelun perusteena ei ole eläinlajeja, kuten esimerkiksi Kivimaan lehtojen Natura-arvioinnin osalta on tehty.

22.4.2024

Ajantasaisten aineistojen osalta ELY-keskus nostaa vielä esille arviointien kriteerien osalta käytetyt valmiit luokittelut esimerkiksi Byron, H. 2000 tai Söderman, T. 2003 mukaan ja pitää niiden käyttöä Natura-arviointiprosessissa ongelmallisena. Luontodirektiivin 6 artiklan säännöksiä käsittelevän Komission tiedonannon (Euroopan Komissio 2018) mukaan merkittävän vaikutuksen käsitettä ei tule määritellä mielivaltaisesti vaan sen tulee perustua objektiivisiin kriteereihin. Merkittävyyttä arvioitaessa tulee ottaa huomioon suunnitellun toiminnan luonne sekä kyseisen alueen ja siellä esiintyvien lajien ja luontotyyppien erityispiirteet. Vaikutuksen merkittävyyteen vaikuttavat mm. vaikutuksen suuruus, tyyppi, laajuus, kesto, voimakkuus, ajoitus, todennäköisyys ja kunkin luontotyyppin ja lajin haavoittuvuus. Lisäksi Komission tulkintaohjeen (Euroopan Komissio 2021, s. 20, 44) mukaan vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa tarkastellaan muun muassa luontotyyppin menetyksen tai heikentymisen (vrt. luontotyyppin edustavuus ja luonnontilaisuus) suhteellista pinta-alaa tai lajin suhteellista yksilömäärää. ELY-keskus huomauttaa, että esimerkiksi arvioinnissa käytetyssä luokituksessa on mainittu vaikutuksista paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti merkittäviin lajeihin ja alueisiin. Asianmukaisessa Natura-arvioinnissa vaikutuksia arvioidaan alueen suojelun perusteena oleviin lajeihin ja luontotyypeihin eikä arvioinnissa tällöin huomioida esimerkiksi lajin tai luontotyyppin paikallista tai kansainvälistä arvoa, joskin se voi antaa epäsuorasti viitettä lajin tai luontotyyppin haavoittuvuudesta. Natura-arvioinnissa ei myöskään tule tarkastella vaikutuksia aluekokonaisuuksiin kuten arvioinnissa esitetystä luokituksessa, vaan suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin ja aluekokonaisuuksiin ainoastaan silloin kun se on suojeluperusteena olevan lajin vaikutusten arvioimiseksi olennaista.

Vaikutusten suuruutta tulisi myös pyrkiä arvioimaan objektiivisesti mahdollisimman tarkoin määrein, eikä esimerkiksi ainoastaan kuvailevilla ja epätarkoilla ilmauksilla "vähäisiä" tai "kohtalaisia" vaikutuksia. Komission tiedonannon (2018) mukaan asianmukaisen raportin tulee olla riittävän yksityiskohtainen, jotta siitä käy ilmi, miten lopullinen päätös tehtiin ja millä tieteellisillä perusteilla.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan arvioinnissa tunnistettu lajikohtainen vaikutusalue on oikeansuuntainen. Toisaalta esimerkiksi miten lapinleikin kohdalla vaikutusalueen laajuus on määritetty, jää arvioinnin perusteella epäselväksi. On myös tärkeää tunnistaa mihin hankkeen vaikutusalue tietyn lajin osalta päättyy. Liian laajoiksi määritetyt vaikutusalueet tuottavat lähinnä turhaa työtä ja vaikuttavat epäedullisesti arvioinnin luotettavuuteen.

ELY-keskus pitää erinomaisena tapana ilmoittaa vaikutuksen arvioinnissa, mikäli vaikutuksia ei katsota muodostuvan lainkaan. Tieto voi olla merkityksellinen mahdollisesti myöhemmissä Natura-arvioinneissa sekä tietysti kyseessä olevassa Natura-arvioinnissa objektiivisuuden osalta.

Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämpe

Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppit

ELY-keskus kiinnittää huomiota luontotyyppiin Puustoiset suot kohdistuviin vaikutuksiin, joiden on arvioinnissa katsottu olevan vähäisiä. Se miten vaikutuksia tähän luontotyyppiin muodostuu, ei arvioinnissa avata muutoin kuin mainitsemalla hydrologiset muutokset ja muuttunut pintavesivalunta. ELY-keskukselle jää

22.4.2024

epäselväksi miten hydrologiset muutokset vaikuttavat luontotyyppiin Puustoiset suot, jos vaikutukset ilmenevät puron vedenlaatumuutosten kautta tai miten pintavesien valunta kyseisessä kohteessa voisi aiheuttaa vaikutuksia.

ELY-keskus katsoo, että muiden luontotyyppien osalta arvioinnista saatua johtopäätöstä voidaan pitää oikeana, vaikka epäselvyyttä jääkin arvioinnissa käytettyjen aineistojen ajantasaisuuteen ja oikeellisuuteen liittyen. Kokonaisuutena katsoen arviointia ei voida pitää perusteellisesti laadittuna, mutta hankkeen etäisyys ja siitä aiheutuvat mahdolliset vaikutusmekanismit on kuitenkin pääosin tunnistettu. ELY-keskus ei ole yhtä mieltä luontotyyppiin Puustoiset suot kohdistuvien vaikutusten osalta ja katsoo, ettei kyseiseen luontotyyppiin kohdistu arvioinnista kuvattua hankkeesta vaikutuksia.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

ELY-keskus on yhtä mieltä arvioinnissa esitetyn johtopäätöksen kanssa, ettei lettosiemenkotiloon, lettorikkoon tai kiiltosirppisammaleeseen tule kohdistumaan hankkeesta vaikutuksia.

Lapinleikkiin kohdistuvien vaikutusten osalta epävarmuutta tuo se, ettei lapinleikin esiintymistä ole selvitetty voimajohtohanketta lähimmällä mahdollisella potentiaalisella kasvupaikalla. Lisäksi arvioinnissa todetaan, että vähäisiä vaikutuksia voi muodostua, mutta arvioinnissa ei ole avattu sitä mitä nämä vähäiset vaikutukset ovat. ELY-keskus katsoo edellä mainituista puutteista huolimatta, että vaikutukset eivät ole merkittäviä.

ELY-keskus katsoo, ettei hankekuvauksen perusteella kahteen salassa pidettävään lajiin tule kohdistumaan vaikutuksia.

Yhteisvaikutukset

Yhteisvaikutuksilla tarkoitetaan Natura-arvioinnin yhteydessä kaikkia niitä vaikutuksia, jotka kohdistuvat samaan suojeluperusteeseen riippumatta siitä missä Natura-alueen osissa, milloin ja millä tavalla vaikutukset ilmenevät. Natura-arvioinnissa yhteisvaikutuksilla ei tarkoiteta pelkästään sellaisia vaikutuksia, jotka kohdentuvat samaan paikkaan ja aikaan. Yhteisvaikutuksia voi syntyä isoilla Natura-alueilla kaukanakin suunnitellusta toiminnasta.

Arvioinnissa on tunnistettu osittain hankkeita ja suunnitelmia, joista voisi kohdistua yhteisvaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleville luonnonarvoille. Yhteisvaikutusten arvioinnista on kuitenkin jätetty huomioimatta muut kuin tuulivoimahankkeet. Alueelle sijoittuu esimerkiksi malminetsintää, mitä ei ole yhteisvaikutusten arvioinnissa huomioitu lainkaan. Muutoin yhteisvaikutusten arviointi on käsitelty omana lukunaan lyhyesti ja yleispiirteisesti, vaikka komission tiedonannon (Euroopan komissio 2018) mukaan yhteisvaikutusten arvioinnin olisi oltava erottamaton osa yleistä arviointia eikä vain sivuhuomio arviointiprosessin lopussa. ELY-keskus katsoo kuitenkin tässä tapauksessa, ettei arviointia ole tarve lähteä täydentämään johtuen voimajohtohankkeen ajateltavissa olevien vaikutusten epätodennäköisyydestä ja vaikutusten muodostumisen keston lyhytaikaisuudesta.

Lieventävät toimenpiteet

22.4.2024

Lieventävien toimenpiteiden osalta ELY-keskus toteaa, ettei ole riittävää vain luetteloida mahdollisia keinoja. ELY-keskus huomauttaa, että lieventävät toimenpiteet on kuvattava yksityiskohtaisesti ja sen toimivuudesta kyseessä olevan heikentävän vaikutuksen vähentämiseksi tai estämiseksi on esitettävä tieteelliseen näyttöön perustuva selostus. Lisäksi tulee ilmoittaa miten ja milloin toimenpiteet toteutetaan, kuka ne toteuttavat ja millaisia järjestelyjä otetaan käyttöön toimenpiteiden vaikuttavuuden seuraamiseksi. ELY-keskus lisää vielä, että lopullisten tietojen tulee olla käytettävissä luvan antamishetkellä.

Lieventävinä toimina on esitetty:

- virtavesiuomien huomioiminen siten, että pylväät sijoitetaan niistä riittävän etäälle, ettei rantapenkereeseen kohdistu eroosiota uomaan
- arvokkaiden uomien ylityksiä voidaan välttää tai ylitys tapahtuu siltarakenteen avulla
- ohjeistus rakentamista varten, josta selviävät ne uomat, joita ei saa ylittää koneilla
- työkoneita tai polttoaineita ei varastoida vesistöjen lähellä ja varautuminen kemikaalivuotoihin työmaalla

Arvioinnissakin oli todettu, että lieventävien toimien tulee olla yksityiskohtaisesti kuvattu sekä täsmennettävä, miten se poistaa tai vähentää todettuja haitallisia vaikutuksia ja miten, milloin ja kuka sen toteuttaa. ELY-keskus katsoo, että lieventäviä toimenpiteitä on kuvattu ja lieventävät toimet on kohdistettu oikeisiin kohteisiin, mutta kuvaus on siitä huolimatta varsin yleispiirteinen. Siitä ei käy ilmi, mikä on arvioinnissa ilmoitettu riittävä etäisyys uomasta, kuka tekee ohjeistuksen arvokkaiden uomien huomioimiseksi ja mitä se sisältää, mitkä ovat arvokkaita uomia ja kuinka kemikaalivuotoihin tullaan varautumaan. Koska suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin kohdistuvien vaikutusten ilmeneminen on epätodennäköistä ja mahdollisen vaikutuksen muodostumisen kesto on lyhytaikainen, katsoo ELY-keskus, ettei lieventävien toimenpiteiden kuvausta ole tässä tapauksessa tarpeen täydentää.

Johtopäätökset

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ja siten arviointi muodostaa perustan sille, voidaanko hanke tai suunnitelma hyväksyä vai ei.

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelulain 35 §:n 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (Euroopan komissio 2018). Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan tieteellisiin seikkoihin perustuen.

Vaikutukset suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin tulee arvioida yksin ja yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa.

22.4.2024

Johtopäätöksenä ELY-keskus toteaa, että Natura-arviointi on osin puutteellisesti laadittu. Puutteita on laji- ja luontotyyppien vaikutusten arvioinnissa, yhteisvaikutusten arvioinnissa ja lieventävien toimenpiteiden kuvausten osalta. Kuitenkin arvioinnin perusteella on päädytty oikeansuuntaisiin johtopäätöksiin, eikä arvioinnin mukaan hankkeesta tule kohdistumaan merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleville luonnonarvoille. ELY-keskus katsoo, että ajateltavissa olevat vaikutukset ovat luonteeltaan epätodennäköisiä ja niiden kesto on lyhytaikainen. Edellä mainitun perusteella arviointia voidaan pitää riittävänä.

Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei suunnitelma tai hanke vaikuta kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen, "eheyteen". Alueen koskemattomuuden käsitettä ei ole luontodirektiivissä erikseen määritetty, mutta komission tulkintaohjeen mukaan sillä tarkoitetaan koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan säilymistä elinkelpoisena niin että se turvaa niiden luontotyyppien, luontotyyppien kokonaisuuksien ja/tai lajien kantoja, joita varten alue on osoitettu verkostoon.

Silloin kun Natura-arviointi on asianmukaisesti suoritettu sisältäen asianmukaisen yhteisvaikutusten tarkastelun, jossa myös epäsuorat vaikutukset on tarkasteltu, ja sen lopputulos on, että merkittävä heikentyminen jokaisen suojeluperusteiden osalta voidaan sulkea pois, voidaan samalla todeta, että alue pysyy luontodirektiivin tarkoittamassa mielessä koskemattomana (Euroopan Komissio 2018).

ELY-keskus toteaa, että suunniteltu toiminta ei yksin, eikä yhdessä muun toiminnan kanssa vaikuta haitallisesti alueen koskemattomuuteen.

Kivimaan lehdot

Luontodirektiivin liitteen I luontotyypit

Arvioinnin keskeisimmät epävarmuustekijät luontotyyppien osalta liittyvät arvioinnissa käytettyjen aineistojen puutteellisuuteen eikä arvioinnissa ole näin ollen pystytty arvioimaan vaikutuksia luontotyyppikohtaisesti. Toisaalta ELY-keskus toteaa, että arvioinnin tulosta voidaan pitää oikeana, sillä vaihtoehdosta A tulisi muodostumaan ilman tarkempaa luontotyyppi-arviointia jo pinta-alallisesti merkittävästi heikentäviä vaikutuksia. Osin oikeana voidaan pitää myös johtopäätöstä, jonka mukaan vaihtoehdosta A kohdistuu Natura-alueen eheydelle merkittävästi heikentäviä vaikutuksia. Sen sijaan arvioinnissa todetulle Natura-alueverkoston eheyteen kohdistuvasta merkittävästä heikentymisestä jää epävarmuutta, sillä arvioinnissa esitetyt arvioinnit lajeihin ja luontotyypeihin on laadittu puutteellisin lähtötiedoin yleispiirteinä kuvauksina.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Puutteellisten lähtötietojen vuoksi arviointia ei ole voitu suorittaa yleispiirteistä tasoa tarkemmin. ELY-keskus olettaa, että arvioinnissa on katsottu, että yksin suojeluperusteena olevien luontotyyppien pinta-alamenetykset ovat niin suuria, ettei arvioinnin lopputuleman kannalta ole enää merkitystä suojeluperusteena olevien

22.4.2024

eliölajien arvioinnin tuloksen suhteen. ELY-keskus huomauttaa, että asianmukaisen arvioinnin tulisi sisältää suojeluperustekohtaisen arvioinnin, joka perustuisi ajantasaisiin lähtötietoihin.

Yhteisvaikutukset

ELY-keskus katsoo yhteisvaikutusten arvioinnin tuloksen olevan oikein, joskaan arvioinnin ei voi katsoa sisältävän käytännössä vaikutusten arviointia, johon sisältyisi myös muista hankkeista ja suunnitelmista mahdollisesti aiheutuvat vaikutukset.

Lieventävät toimenpiteet

Lieventävinä toimenpiteinä on esitetty vaihtoehdon B käyttämistä sekä vaihtoehdossa A Natura-alueen kiertämistä. ELY-keskus katsoo, ettei vaihtoehdon B käyttäminen ole lieventävä toimi, vaan toinen arvioitavana olevista vaihtoehdoista. Vaihtoehdossa A lieventävänä toimena sen sijaan voidaan pitää arvioinnissa esitettyä kiertämistä. Arvioinnissa on vastoin siinä mainittuja kirjauksia kuitenkin jätetty tämä lieventävä toimenpide kuvaamatta yksityiskohtaisesti. Arvioinnissa ei ole esimerkiksi mainintaa mistä kohdasta ja kuinka etäältä voimajohto kiertäisi Natura-alueen. ELY-keskus katsoo, että kiertämällä toteutettava vaihtoehto A ei ole mahdollinen ilman lieventävien toimenpiteiden kuvausten täydennyksiä.

Johtopäätökset

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ja siten arviointi muodostaa perustan sille, voidaanko hanke tai suunnitelma hyväksyä vai ei.

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelulain 35 §:n 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (Euroopan komissio 2018). Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan tieteellisiin seikkoihin perustuen.

Vaikutukset suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin tulee arvioida yksin ja yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa.

Johtopäätöksenä ELY-keskus toteaa, että Natura-arviointi on osin puutteellisesti laadittu. Puutteita on laji- ja luontotyyppien vaikutusten arvioinnissa, yhteisvaikutusten arvioinnissa ja lieventävien toimenpiteiden kuvausten osalta. Kuitenkin arvioinnissa on päädytty oikeaan johtopäätökseen, jonka mukaan Karhakkamaan sähkönsiirron vaihtoehto A merkittävästi heikentää Kivimaan lehtojen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja. Sähkönsiirron vaihtoehto B ei heikennä merkittävästi Kivimaan lehtojen Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja. Edellä mainitun perusteella arviointia voidaan pitää riittävänä.

22.4.2024

Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei suunnitelma tai hanke vaikuta kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen, "eheyteen". Alueen koskemattomuuden käsitettä ei ole luontodirektiivissä erikseen määritetty, mutta komission tulkintaohjeen mukaan sillä tarkoitetaan koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan säilymistä elinkelpoisena niin että se turvaa niiden luontotyyppien, luontotyyppien kokonaisuuksien ja/tai lajien kantoja, joita varten alue on osoitettu verkostoon.

Silloin kun Natura-arviointi on asianmukaisesti suoritettu sisältäen asianmukaisen yhteisvaikutusten tarkastelun, jossa myös epäsuorat vaikutukset on tarkasteltu, ja sen lopputulos on, että merkittävä heikentyminen jokaisen suojeluperusteiden osalta voidaan sulkea pois, voidaan samalla todeta, että alue pysyy luontodirektiivin tarkoittamassa mielessä koskemattomana (Euroopan Komissio 2018).

ELY-keskus toteaa, että suunniteltu toiminta vaihtoehdon A osalta vaikuttaa haitallisesti Kivimaan lehtojen Natura-alueen koskemattomuuteen eikä vaihtoehto A siten ole sellaisenaan toteuttamiskelpoinen. Vaihtoehdon A osalta on esitetty lieventävänä toimenpiteenä Natura-alueen kiertämistä, mutta esimerkiksi lieventävä toimenpide on puutteellisesti kuvattu. Mikäli vaihtoehdon A toteuttamista tullaan viemään eteenpäin, on Natura-arviointia täydennettävä edellä lausunnossa mainittujen puutteiden korjaamiseksi. **Vaihtoehdon B osalta ELY-keskus toteaa, että suunniteltu toiminta ei yksin tai yhdessä muun toiminnan kanssa vaikuta haitallisesti alueen koskemattomuuteen.**

Pisavaara

Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppit ja liitteen II lajit

ELY-keskus on yhtä mieltä arvioinnissa esitetyn kanssa siitä, ettei Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin tai lajeihin tule suunnitellusta sähkönsiirtoreitistä kohdistumaan vaikutuksia. Perusteluina on mainittu Natura-alueen pitkä etäisyys lähimmästäkin sähkönsiirtoreittivaihtoehdosta sekä alueen topografia. ELY-keskus katsoo, että johtopäätös on oikein perusteltu.

Yhteisvaikutukset

ELY-keskus toteaa, ettei suunnitellusta toiminnasta kohdistu vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luonnonarvoihin eikä hankkeesta näin ollen muodostu yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa.

Muuta

ELY-keskus toteaa, että luonnonsuojelulain 35 § mukaan: *Jos hanke tai suunnitelma joko yksinään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Sama koskee sellaista hanketta tai*

22.4.2024

suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Edellä mainittu arvioinnissa esitettyjen seikkojen kanssa huomioiden ELY-keskus toteaa, ettei hankkeesta olisi ollut tarpeen laatia luonnonsuojelulain mukaista Natura-arviointia, kun hankkeessa vaikutusmekanismien tarkastelussa on käynyt ilmi, ettei vaikutuksia suojeluperusteena olevista luonnonarvoista, etäisyydestä ja topografiasta johtuen ole mahdollista muodostua. ELY-keskus katsoo, että Natura-arviointi on syytä suorittaa silloin kun vaikutusten muodostumisesta on epävarmuutta.

Johtopäätökset

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ja siten arviointi muodostaa perustan sille, voidaanko hanke tai suunnitelma hyväksyä vai ei.

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelulain 35 §:n 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (Euroopan komissio 2018). Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan tieteellisiin seikkoihin perustuen.

Vaikutukset suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin tulee arvioida yksin ja yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa.

Johtopäätöksenä ELY-keskus toteaa, että Natura-arvioinnin johtopäätös on oikea. Natura-arviointimenettelyä voidaan pitää tässä tapauksessa tarpeettomana ja samaan ilmeiseen johtopäätökseen olisi ollut mahdollista päätyä myös ilman Natura-arviointia.

Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei suunnitelma tai hanke vaikuta kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen, "eheyteen". Alueen koskemattomuuden käsitettä ei ole luontodirektiivissä erikseen määritetty, mutta komission tulkintaohjeen mukaan sillä tarkoitetaan koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan säilymistä elinkelpoisena niin että se turvaa niiden luontotyyppien, luontotyyppien kokonaisuuksien ja/tai lajien kantoja, joita varten alue on osoitettu verkostoon.

Silloin kun Natura-arviointi on asianmukaisesti suoritettu sisältäen asianmukaisen yhteisvaikutusten tarkastelun, jossa myös epäsuorat vaikutukset on tarkasteltu, ja sen lopputulos on, että merkittävä heikentyminen jokaisen suojeluperusteiden osalta voidaan sulkea pois, voidaan samalla todeta, että alue pysyy luontodirektiivin tarkoittamassa mielessä koskemattomana (Euroopan Komissio 2018).

ELY-keskus toteaa, että suunniteltu toiminta ei yksin, eikä yhdessä muun toiminnan kanssa vaikuta haitallisesti alueen koskemattomuuteen.

22.4.2024

Tiivistelmä

Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämpe

Arvioinnissa mahdolliset vaikutukset lajeihin ja luontotyypeihin arvioitiin muodostuvan voimajohtoreitin läpi virtaavan puron kautta sekä osin myös maaperän hydrologisten vaikutusten kautta. ELY-keskus katsoo, ettei vaikutuksia tule muodostumaan luontotyypeihin. Lapinleikkiin mahdollisesti kohdistuvat vaikutukset olisivat merkityksettömän pieniä ja lyhytaikaisia. Arvioinnin johtopäätöstä voidaan pitää oikeana, jonka mukaan kumpikaan sähkönsiirtovaihtoehto ei yksin, eikä yhdessä muun toiminnan kanssa vaikuta haitallisesti alueen koskemattomuuteen.

Kivimaan Lehdot

Arvioinnissa todettiin, että sähkönsiirtovaihtoehto A sijoittuu Natura-alueen toiselle osa-alueelle aiheuttaen näin lajien kasvupaikkoihin ja luontotyypeihin heikentäviä vaikutuksia. Vaikutusten todettiin olevan merkittävästi heikentäviä. Lieventävänä toimenä on esitetty vaihtoehdon B käyttämistä sekä vaihtoehdossa A Natura-alueen osan kiertämistä. ELY-keskus ei pidä vaihtoehtoa B lieventävänä toimenä. Lieventävänä toimenä esitettyä vaihtoehdon A kiertämistä ei ole kuvattu asianmukaisella tavalla. Sähkönsiirtovaihtoehdosta B kohdistuvat vaikutukset eivät ole merkittäväksi katsottavia. Johtopäätöksenä ELY-keskus toteaa, että suunniteltu toiminta vaihtoehdon A osalta vaikuttaa haitallisesti Kivimaan lehtojen Natura-alueen koskemattomuuteen eikä vaihtoehto A siten ole sellaisenaan toteuttamiskelpoinen. Mikäli vaihtoehdon A toteuttamista tullaan viemään eteenpäin, on Natura-arviointia täydennettävä edellä lausunnossa mainittujen puutteiden korjaamiseksi. Vaihtoehdon B osalta ELY-keskus toteaa, että suunniteltu toiminta ei yksin tai yhdessä muun toiminnan kanssa vaikuta haitallisesti alueen koskemattomuuteen.

Pisavaara

Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin tai lajeihin ei tule arvioinnin mukaan suunnitellusta sähkönsiirtoreitistä kohdistumaan vaikutuksia. Perusteluina on mainittu Natura-alueen pitkä etäisyys lähimmästäkin sähkönsiirtoreittivaihtoehdosta sekä alueen topografia. ELY-keskus katsoo, että johtopäätös on oikein perusteltu. ELY-keskus toteaa myös, että Natura-arviointimenettelyä voidaan pitää tässä tapauksessa tarpeettomana ja samaan ilmeiseen johtopäätökseen olisi ollut mahdollista päätyä myös ilman Natura-arviointia. Suunniteltu toiminta ei yksin, eikä yhdessä muun toiminnan kanssa vaikuta haitallisesti alueen koskemattomuuteen.

Asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston asianhallintajärjestelmässä. Asian on ratkaissut luontoympäristöyksikön yksikönpäällikkö Jari Pasanen ja esiteltyt ylitarkastaja Heli Lehvola. Merkintä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa.

22.4.2024

Tiedoksi

Metsähallitus Luontopalvelut

Tämä asiakirja LAPELY/371/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/371/2024 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Pasanen Jari 22.04.2024 15:00

Esittelijä Lehvola Heli 22.04.2024 14:24